

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ДУМКИ В МЕНЕДЖМЕНТІ, ГАЛУЗЯХ СПОРТУ, ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

*Тези доповідей
III Міжнародної студентської наукової конференції
(26-27 вересня 2024 року, м. Львів)*

*За загальною редакцією
Наталії ПАВЛЕНЧИК*

Львів -2024

УДК 330.34

ПОНЯТТЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ, ЇЇ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Ірина РИНЧАК

студентка

Марія-Анастасія КРАВЕЦЬ

студентка

Науковий керівник – **Володимир ДУДЮК**

канд. екон. наук, доцент

Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського (Україна)

Тіньова економіка – це нелегальна економічна діяльність, яка спрямована на використання протизаконних методів і махінацій здебільшого задля отримання більших доходів та несплати і ухилення від податків.

У 1979 році термін “тіньова економіка” запропонував Е. Фейг і пояснював його як економічну діяльність, яку не враховує офіційна статистика й не додає її в обрахунок показників національних рахунків [2].

Проблема тіньового ринку поширена у всьому світі. Економічно розвинені країни ведуть активну боротьбу з подоланням і зменшенням коефіцієнту необлікованої економіки. Але в Україні ця проблема досі є однією з найбільших перешкод в економічному розвитку.

Основні форми тіньової економіки такі:

1. Неформальна економіка – яку не контролює держава і яка не сплачує податки, тому вона не входить у ВВП країни і провадить легальну та не легальну економічну діяльність (неофіційні робочі місця, дрібне підприємство або робота в домашніх умовах).

2. Нелегальна економічна діяльність – виробництво легальних товарів, але без необхідних дозволів і з ухиленням від сплати податків.

3. Ухилення від сплати податків – ведення подвійної бухгалтерії і виплата зарплати у конвертах.

4. Корупція – використання службовими особами своїх повноважень для власного збагачення.

5. Контрабанда – незаконне перевезення товарів через митний кордон країни.

6. Піратство – це грабіж, який деколи супроводжується актом насилля; явище було відоме ще в стародавні часи, хоч воно на сьогодні не дуже поширене.

У 2023 році, за оцінками Міністерства економіки України, частка тіньової економіки становила близько 30 %, що перевищує чверть від загального ВВП країни [1].

Причинами такого рівня тіньової економіки можуть бути:

1. Економічна нестабільність або кризова ситуація в країні.
2. Високі податкові ставки.
3. Низький рівень доходів населення.
4. Недосконалість законодавства країни.
5. Зловживання владними повноваженнями.
6. Неефективний рівень діяльності органів боротьби із тіньовою економікою [4].

Функціонування тіньової економіки в країні спричиняє негативні наслідки, масштаби яких лише зростають зі збільшенням частки суб'єктів господарювання, які працюють у «тіні». Явними ознаками функціонування тіньової економіки є:

1. Велика кількість офіційно не зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Податки з підприємств не потрапляють до державного й місцевого бюджету.
3. Катастрофічно не вистачає коштів на реалізацію соціальних та інфраструктурних проєктів.
4. Створення не вигідних умов для діяльності легальних підприємств у державі й зниження їхньої конкурентоспроможності.
5. Поглиблення кризової ситуації в економіці країни.
6. Зростання безробіття.

7. Вплив на свідомість суспільства, що спонукає лояльно ставитися до тіньової економіки.

Надзвичайно важливим є ефективно боротися із тіньовою економікою, яка гальмує розвиток державної економіки. Адже низькі показники тіньової економіки забезпечують справедливу конкуренцію, збільшують державні доходи через оподаткування, знижують рівень корупції і злочинності, а також сприяють економічному розвитку та соціальному благополуччю.

Список використаних джерел:

1. Гребенюк Н. О., Волинець М. С. Боротьба з тіньовою економікою задля відновлення України. *Science and Education in Progress : Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conf. (December 26–28). Dublin, 2023.*

2. Баранов С. О. Державне регулювання детінізації національної економіки: організаційно правовий аспект : дис. ... канд. наук з держ. управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління. Київ, 2018. 242 с.

3. Русіна Ю., Золковер А. Вивчення тіньової економіки та шляхи боротьби з нею. Київ, 2020, с. 137–138.

4. Цвігун Т. В. Тінізація економіки: причини та особливості впливу на економічний розвиток. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 251–254.